

**CÂTEVA REFLECȚII ASUPRA
ROLULUI RELIGIEI ȘI AL
DREPTULUI LA LIBERTATE
RELIGIOASĂ**

Lect. univ. dr. Liliana TROFIN
Universitatea Creștină ”Dimitrie
Cantemir” București

Lector univ.dr. Mădălina TOMESCU
Universitatea Creștină ”Dimitrie
Cantemir” București

**SOME REFLECTIONS ON THE ROLE
OF RELIGION AND OF THE RIGHT
TO RELIGIOUS FREEDOM**

PhD Liliana TROFIN
”Dimitrie Cantemir” Christiana University
Of București

PhD Mădălina TOMESCU
”Dimitrie Cantemir” Christiana University
Of București

REZUMAT:

Implicat în conturarea acestei tradiții religioase, contribuind la crearea unei noi sinteze culturale și sociale. Într-o lume care trece prin presiunile globalizării, problemele au o natură special religioasă în viața publică. Peste tot auzim prin intermediul presei că cele mai periculoase sunt conflictele religioase. În această situație, dialogul intercultural, educația religioasă și respectarea libertății religioase pot ajuta la rezolvarea potențialelor situații conflictuale.

Cuvinte cheie: religie, educație religioasă, desacralizare, memorie sacră, secularizare, neosincretism, dialog intercultural, libertate religioasă.

Unul din aspectele aduse în discuție de antropologie, filosofie și teologie privește “*reconfigurarea*” constituției umane după momentul săvârșirii păcatului originar prin “*învelirea*” lui Adam cu “*haine din piele*”¹. Interesul pentru acest subiect gravitează în jurul unicității gestului creator al divinității întrucât este o “*corecție*” pe care Dumnezeu însuși o săvârșește numai asupra omului, celelalte componente ale lumii vii nesuferind vreo modificare².

Episodul conștientizării goliciunii de care om este privit diferit de teologi și

ABSTRACT:

Involved in shaping this religious tradition, contributing to the creation of new social and cultural synthesis. In a world subject to pressures of globalization, problems have a special religious nature in public life. Everywhere you hear the religious conflicts via the media is most dangerous. Under such circumstances, intercultural dialogue, religious education and observance of religious freedom can help relieve stress of potential conflict situations.

Key-words: religion, religious education, desacralization, sacred memory, secularization, neosyncretism, intercultural dialogue, religious freedom.

One of the aspects discussed by anthropology, philosophy and theology refers the “*reconfiguration*” of the human constitution after accomplishing the original sin by “*covering*” Adam with “*animal skin*” clothes²⁵. The interest in this subjects gravitate around the uniqueness of the creating gesture of the divinity whereas it is a “*correction*” God accomplishes Himself only on the human and the other components of the living world suffer no change²⁶.

The episode when the man became aware of his nakedness is differently

filosofi. Pentru primii acesta echivalează cu o cunoaștere a păcatului, cauză a răului în lume³. La polul opus se află filosofia lui Nietzsche care apreciază într-un mod pozitiv toate formele orgiastice ale cultelor antice și avansează teza potrivit căreia păcatul a fost născocit de către preoți “*pentru a face cu neputință știința, cultura, orice înălțare, orice noblețe a omenirii*”⁴. Practic, prin inventarea acestuia, spune filosoful german, sacerdoțiul își justifică domnia asupra conștiinței umane. Răspunsul misticilor și filosofilor creștini nu a întârziat să apară, înarmați fiind cu *Scriptura* și Tradiția Bisericii. Argumentul sacrosant utilizat de aceștia a fost că în spatele respingerii lui Dumnezeu de către gândirea nihilistă se află acțiunea de supunere sistematică a divinității unui proces de antropomorfizare de către unele doctrine și curente filosofice, care urmăreau facilitarea cunoașterii transcendentului cu ajutorul exclusiv al rațiunii. Cu alte cuvinte, acestea l-au trasformat pe Dumnezeu într-un „obiect al intelectului” și l-au proiectat ca o întrupare a unui principiu abstract⁵. De aici și până la moartea lui Dumnezeu sau ignorarea potențialului persoanei nu a fost decât un pas⁶. Prin urmare, mesajul lui Nietzsche nu reprezintă o noutate pentru Biserică, ci o adaptare modernă a vechiului discurs gnostic în favoarea căutării unui “nou dumnezeu”⁷.

Experiența istorică ne arată că diverși factori, invocând abuzurile Bisericii și relația acesteia mult prea strânsă cu Statul au pus creștinismul pe banca acuzaților. Au mers chiar mai departe, catalogând religia în ansamblu ei ca fiind o “eroare de raționament” și “opium al popoarelor”. Au “sacralizat” statul, clasele sociale și rasa pură. Dialectica hegeliană care diprețuia logica identității și valoriza schimbarea a devenit argumentul utilizat de nihilisti pentru justificarea marilor prefaceri politice. Soluția oferită de aceștia privea

regarded by theologians and philosophers. For the first ones, it is equal to finding the sin, the cause of the evil in the world²⁷. At the opposite pole, there is Nietzsche’s philosophy that positively appreciates all the orgiastic forms of the antique cults and advances the thesis according to which the sin was invented by the priests “*in order to make science, culture, any ascension, any nobleness of the world impossible*”²⁸. Practically, by inventing it, says the German philosopher, the clergy was justifying its reign on the human consciousness. The answer of the mystiques and of the Christian philosophers had no delay as they were armed by the *Scripture* and the Church Tradition. The sacrosanct argument used by them was that, behind God’s rejection by the nihilist thinking there is the action of systematically submitting the divinity to an anthropomorphisation process by certain doctrine and philosophical trends that wanted the facilitation of the transcendent knowledge exclusively by means of reason. In other words, these transformed God into an “*object of the intellect*” and projected Him as an incarnation of an abstract principle²⁹. From here to God’s death or to ignoring the person’s potential it was only one step³⁰. Therefore, Nietzsche’s message did not represent something new for the Church, but a modern adaptation of the old Gnostic speech in favour of looking for a “new god”³¹.

The historical experience shows us that different factors, invoking the Church abuses and its much too tight relation with the State, accused the Christianity. They went even further, by calling the religion in its ensemble “*an error of reasoning*” and “*peoples’ opium*”. They “sacralised” the state, the social classes and the pure race. The Hegelian dialectics that despised the identity logistics and capitalized the change became the argument used by the nihilists in order to justify the great political transformations. The solution offered by

substituirea rațiunii prin mistica liderului charismatic. Scopul urmărit era fost evident: îndepărtarea societății civile de *ecclesia* și controlul asupra conștiințelor umane. În linii mari, obiectivul a fost atins. În Occident Biserica și Statul sunt două forțe rivale, iar în Răsărit victoria “statului magic”⁸ nu mai poate fi pusă la îndoială.

Efectele secularizării se văd cel mai bine atunci când omul conceput după chipul și asemănarea divinității își caută împlinirea în Ierusalimul pământesc, având drept ghid o filosofie antropocentristă împănată cu idei hedoniste. Cetatea lui Dumnezeu nu-i mai trezește interesul. Dimpotrivă, amintirea acesteia îl deranjează, creindu-i un disconfort intelectual. Crede că totul se petrece aici pe pământ, independent de orice revelație divină. Nu mântuirea ci lumea a devenit scopul lui. Este firesc ca într-o astfel de lume “desvrăjită” sau secularizată predicile să i se pară plictisitoare, iar rugăciunea, morala și criteriile duhovnicești nepotrivite cu spiritul timpului⁹.

Europenii de azi, aflați sub influența ateismului generat de iluminism, urmăresc să creeze o Europă nouă, ruptă de tradițiile și valorile religioase. Așadar, pentru a fi democratică, Europa “marginalizează” Biserica, însă promovează noi forme de de sacralitate aberante (“seducția publicitară”, “extazul psihoterapeutic”, “experiența paranormală”, “posesiunea sectară”, “transa ludică” și altele) și un nou tip de “miracole” (“al zborului cosmic”, “al calculatorului”, “al ingineriei genetice”, “al televizorului”). Dar asta nu este totul. Se poate observa cum creșterea nivelului de confort al individului evoluează în paralel cu decreștinarea. Sacrul alungat din lume se întoarce într-o “*formă camuflată și degradată*” spune Mircea Eliade. Are dreptate J-J. Wurnenburger când afirmă că sacrul a început să nu mai

them was related to the reason substitution by the mysticism of the charismatic leader. Their purpose was obvious: removing the civil society from *ecclesia* and controlling the human consciousnesses. Shortly, the target was reached. In Occident, the Church and the State are two enemy forces, and in the East, the victory of the “magical state”³² cannot be doubted anymore.

The secularization effects are best seen when the man conceived in the image of the divinity looks for his accomplishment in the earthly Jerusalem, his guide being an anthropocentric philosophy filled with hedonist ideas. God’s citadel is not interesting for him anymore. On the contrary, this memory bothers him, by creating him an intellectual discomfort. He thinks that everything occurs here on the earth, no matter any divine revelation. His purpose is not the salvation, but the world. It is natural in a certain secularized world or “with no magic” for him to think that the sermons are boring and the prayers, the morality and the spiritual criteria are inappropriate to the spirit of these times³³.

Nowadays, the Europeans, being under the influence of the atheism generated by the enlightenment, want to create a new Europe with no religious traditions and values. Thus, in order to be democratic, Europe “marginalises” the Church, but promotes new types of aberrant sacredness (“advertising seduction”, “psycho-therapeutical ecstasy”, “psychic experience”, “sectarian possession”, “playful trance” and others) and a new type of “miracles” (“the cosmic flight”, “the computer”, “the genetic engineering”, “the television”). But this is not all. We may notice the increase of the individual’s comfort level evolving in parallel with the dechristianization. The sacredness chased away from the world comes back in a “*blackened out and damaged shape*” says Mircea Eliade. J-J. Wurnenburger is right by stating that the sacredness has started

fie perceput ca “viu”, fiind redus doar la o dimensiune etică: bio-etica, drepturile omului și supraviețuirea umanității¹⁰.

A fost “amputată” memoria sacră sau “*aducerea aminte de Dumnezeu*” cu ajutorul televizorului, care a reușit să se substituie “*lucrării harului*”¹¹. Omul modern a transformat televizorul într-un “idol”. Cărțile lui McLuhan (*Mass-media sau mediul invizibil*, 1997), Jerry Mander (*Four Arguments for the Elimination of the Television*, 1978), Janne M. Healy (*Endangered Mind*, 1990) și a lui Virgiliu Gheorghe (*Efectele televiziunii asupra minții umane*, 2005) trag un serios semnal de alarmă asupra impactului nociv al mediului televizual de existență¹². Prin intermediul televizorului și al internetului, neosincretismul actual supune religiosul unei agresiuni care îmbracă “haina modernității”. Asistăm azi la un discurs retoric împănăt cu „argumente istorice” vizând desacralizarea lui Iisus. Scrieri gen *Codul lui Da Vinci* au un succes de public colosal pe fondul slăbirii religiozității. În această zonă intră și manifestările de intoleranță, xenofobia și rasismul. Atacurile antisemite și cele îndreptate împotriva islamului ca religie sunt aplaudate mai cu seamă de cei care l-au omorât pe Dumnezeu în inimile lor, iar toleranța față de “celălalt” li se pare un moft. Dacă nu ar fi așa, atunci ar sesiza fondul comun care unește cele trei mari religii monoteiste și valorile promovate de acestea.

Este curios cum în cadrul paradigmei culturale moderne, care exclude *de facto* tot ceea ce ține de sfera supranaturalului, își găsesc loc în conștiința indivizilor ocultismul, astrologia și vrăjitoria. Vedem cum mentalitatea dominantă îi disprețuiește pe oamenii religioși pe motiv că “*găsesc în religie o compensație psihanalitică pentru probleme și traume personale pe care nu au curajul să le înfrunte direct*”¹³ dar îi iubește pe cei care promovează tehnicile

not to be perceived as being “alive”, being reduced only to an ethical size: the bio-ethics, the human rights and the humanity survival³⁴.

It was “amputated” the sacred memory or “*memory of God*” by means of the television that managed to substitute “*the grace work*”³⁵. The modern human has transformed the television into an “idol”. The books of McLuhan (*Mass-media or the Invisible Environment*, 1997), Jerry Mander (*Four Arguments for the Elimination of the Television*, 1978), Janne M. Healy (*Endangered Mind*, 1990) and Virgiliu Gheorghe (*Effects of the Television on the Human Mind*, 2005) pull a serious alarm signal on the harmful impact of the existence televisual environment³⁶. By means of television and internet, the current neo-syncretism submits religion to an aggression dressed as “modernity”. Nowadays, we assist to a rhetoric speech filled with “historical arguments” referring to Jesus’ desacralization. **Writings like *The Da Vinci Code* have a huge public success basing on the religion anticlimax. This area contains also the intolerance manifestations, xenophobia and racism. The anti-Semite attacks and the ones directed against Islam as a religion are applauded especially by the ones who have killed God in their hearts, and the tolerance for “the other” seems as a caprice to them. If it was not like that, they would notice the common base uniting the three big monotheist religions and the values promoted by them.**

It is curious how, in frame of the modern cultural paradigm excluding *de facto* everything that is related to the miraculous sphere, occultism, astrology and sorcery find their place in the individuals’ consciousness. We see how the dominant mentality despises the religious people because “*they find in religion a psycho-analytical compensation for personal problems and traumas they do not have courage to face directly*”³⁷ but it loves the

posesiunii magice și de stocare a puterii energiilor ascunse (vrăjitorii). Indivizii cu o instrucție lacunară nu mai sesizează pericolul și îmbrățișează tocmai acele tehnici care alterează conștiința, adică blochează dialogul cu sinele și cu Dumnezeu.

În acest context, ce e de făcut? Mai poate fi considerată religia un reper salvator pentru indivizi sau vorbim de o bătălie deja pierdută? Convingerea noastră este că ea poate modela cel mai bine *eul* persoanei. Cum? Prin intermediul educației religioase, a dialogului intercultural și confesional și prin implicarea activă în sfera socialului. În schimb, pactul dintre politic și religios poate conduce, uneori, la fundamentalism.

De notat că în societățile atinse de secularism, la această oră nu există un model unic de realizare a educației religioase. Zdenko Kodolja este de părere că soluțiile propuse în cazul relației religie-educație în învățământul public gravitează în jurul existenței unui raport echilibrat între Stat și Biserică, care ține cont de evoluția istorică și realitatea socio-politică contemporană¹⁴.

În altă ordine de idei, dorim să evidențiem, în treacăt, rolul religiei de a genera, indiferent de epoca istorică, un dialog între oameni, de a-i integra pe indivizi în societate și de a construi punți de legătură între culturi și civilizații diferite. În societatea contemporană, acest lucru este mai mult decât necesar, deoarece trăim într-o epocă a globalizării. Au fost câteva momente dramatice în istoria relațiilor internaționale din ultimile decenii care au propulsat religia în postura de factor de echilibru sau declanșator al conflictelor interetnice (Revoluția islamică din Iran, destrămarea URSS-ului și a Iugoslaviei, războiul din Afganistan și atacurile din 9-11 septembrie 2001 de la World Trade Center). Din această perspectivă trebuie privită importanța pe care a căpătat-o dimensiunea culturală în

ones who promote the techniques of the magical possession and the one of keeping the power of the hidden energies (sorcerers). The individuals having an incomplete training do not notice the danger anymore and embrace exactly those techniques damaging the consciousness, namely they block the dialogue with themselves and with God.

In this context, what can we do? Can we still consider the religion as a saving reference point for the individuals or are we talking about a battle that has been already lost? Our conviction is that it can model best the person's *ego*. How? By means of the religious education, of the intercultural and confessional dialogue and by the active involvement in the social sphere. In exchange, the pact between politics and religion may sometimes lead to fundamentalism.

We may notice that in the secularist societies, nowadays there is no unique model of accomplishing the religious education. Zdenko Kodolja thinks that the solutions suggested in case of the religion-education relation in the public education gravitate around the existence of a balanced report between the State and the Church, considering the historical evolution and the contemporary social-political reality³⁸.

From a different viewpoint, we want to emphasize the religion role of generating, no matter the historical age, a dialogue between people, of integrating the individuals in the society and of building connecting bridges between different cultures and civilization. In the contemporary society, this thing is more than necessary, because we live in a globalization age. There were some dramatic moments in the history of the international relations in the last decades that have propelled religion as a balancing factor or as a trigger of the inter-ethnic conflicts (the Islamic Revolution in Iran, the dissipation of USSR and of Yugoslavia, the war in Afghanistan and the attacks since

cadru politic de securitate națională a statelor¹⁵.

Renașterea Ortodoxiei și a Islamului nu mai pot fi puse la îndoială. În Uniunea Europeană, Grecia, România și Bulgaria formează "blocul ortodox". Diferențele de ordin cultural nu au constituit un subiect al condițiilor de aderare la UE în cazul celor două țări. Doar perspectiva aderării Turciei a condus la o abordare diferită a problemei. Eșecurile politicilor de modernizare ale Iranului, Algeriei și Afganistanului sunt invocate deseori de cei care se opun aderării europene a Turciei¹⁶. La detensionarea acestei stări de lucru credem ca pot contribui și cultele religioase. *Declarația universală a drepturilor omului* din 10 decembrie 1948, tezele Conciliului Vatican II și întâlnirile dintre reprezentanții cultelor în cadrul mișcării ecumenice "au deșteptat" unele "speranțe politice" în favoarea "descurajării" tendințelor naționaliste, fundamentaliste sau ultraortodoxe¹⁷. Cert este că începerea negocierilor de aderare a Turciei poate fi considerat un eveniment major al anului 2005. În mediile politice se preconizează că aceasta ar putea fi un factor de stabilitate și securitate în regiunea Orientului Mijlociu și al Asiei Centrale¹⁸.

Tentativele unor regimuri nedemocratice de a îngrași orice modalitate de manifestare religioasă internă a individului au eșuat, deoarece atât timp cât acesta nu și-a exteriorizat credința în fața semenilor a fost ferit de orice amenințare. Numai forma exterioară a fost persecutată, adică cultul¹⁹.

Declarația Universală a Drepturilor Omului pornește de la recunoașterea demnității umane, a drepturilor egale și inalienabile ale oamenilor - ca fundament al libertății, dreptății și păcii - dar și a îndatoririlor față de comunitate.

Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi, sunt dotate cu rațiune și conștiință acționând în

September, 9th-11th 2001 of World Trade Center). From this viewpoint, we must see the importance achieved by the cultural size in frame of the national security policy of the states³⁹.

The revival of the Orthodoxy and of the Islam cannot be doubted anymore. In the European Union, Greece, Romania and Bulgaria form "the orthodox block". The cultural differences have not constituted a subject of the admission conditions to EU in case of the two countries. Only the perspective of Turkey's admission has led to a different approach of the problem. The failures of the modernization policies of Iran, Algeria and Afghanistan are often invoked by the ones opposing to Turkey's European admission⁴⁰. We think that the religious cults may also contribute to the relaxing of this working status. *The Universal Declaration of Human Rights* since December, 10th 1948, the theses of the Vatican II Council and the meetings between the representatives of the cults in frame of the ecumenical movement "have raised" certain "political hopes" in favour of the "discouragement" of the nationalist, fundamentalist or ultraorthodox trends⁴¹. It is certain that the beginning of the negotiation for Turkey's admission may be considered as a major event of the year 2005. In the political environments, it is foreseen that this could be a stability and security factor in the area of the Middle East and of the Central Asia⁴².

The attempts of certain non-democratic systems to limit any means of intern religious manifestation of the individual have failed because, as long as he has not exteriorized his faith in front of neighbours, he was protected by any threat. Only the outside form was persecuted, namely the cult⁴³.

The Universal Declaration of the Human Rights starts from acknowledging the human dignity, the equal and inalienable rights of the people - as a fundament of freedom, justice and peace -

spiritul fraternității. Respingerea doctrinelor de superioritate rasială în reglementările internaționale, tratate și convenții au căpătat vocație de universalitate. Când vorbim de respectarea drepturilor omului ne referim la drepturile economice, sociale, culturale pe de o parte și drepturile civile și politice pe de alta, între ele existând o legătură indestructibilă.

În Documentul final al Reuniunii General-Europene de la Viena adoptat în ianuarie 1989 se prevede eliminarea și prevenirea discriminărilor față de persoane sau comunități, pe motiv de religie sau convingere, cultivarea unui climat de toleranță și respectarea dreptului comunităților de a-și menține lăcașurile de rugăciune etc. Statele s-au angajat să aibă consultări pe probleme religioase în limba aleasă de ele, precum și să respecte dreptul credincioșilor de a dobândi și folosi publicațiile religioase.

În strânsă legătură cu libertatea de gândire, Declarația Universală a Drepturilor Omului arată că *“orice om are dreptul la libertate de gândire, conștiință și religie și nu poate fi supusă decât restricțiilor prevăzute de lege, pentru ocrotirea securității, sănătății publice, moralei sau libertăților și drepturilor fundamentale ale altora”*.

Pe de altă parte, *Declarația asupra Eliminării Tuturor Formelor de Intoleranță și Discriminare* fondate pe religie reamintește că sfidarea și violența, violarea drepturilor omului și libertăților fundamentale stă la originea războaielor și marilor suferințe ale omenirii, iar atunci când servesc și ca mijloace de ingerință străină, în afacerile interne ale altor state, atrag ura între popoare și națiuni²⁰. Astfel se exprimă opinia că libertatea de religie sau convingere contribuie la realizarea scopurilor păcii mondiale, a justiției sociale, la prietenia între popoare, eliminarea practicilor colonialismului și discriminărilor rasiale²¹. De aceea, apariția

but also of the obligations for the community.

All the human beings are born free and equal in dignity and in rights, they are endowed with reason and consciousness, acting in the brotherhood spirit. The rejection of the racial superiority doctrines in the international regulations, in treaties and conventions has gained universality vocation. When we speak of the respect of the human rights, we refer to the economical, social, cultural rights, on one hand, and to the civil and political rights, on the other hand, because there is an indestructible connection between them.

In the Final Document of the General-European Reunion of Vienna adopted in January 1989 it is stipulated the removal and the prevention of the discriminations of the persons or communities, based on religion or conviction, the cultivation of a tolerance climate and the respect of the communities right to keep their sanctuaries etc. The states have committed to have consultation on religious problems in the languages chosen by them, and also to respect the believers' right to gain and use religious publications.

In a tight connection with the freedom of thinking, the Universal Declaration of the Human Rights shows that *“any human has the right to the freedom of thinking, consciousness and religion and it can be submitted only to the restrictions stipulated by the law in order to protect the security, the public health, the morality or the fundamental rights and liberties of the others”*.

On the other hand, *the Declaration of the Removal of All the Forms of Intolerance and Discrimination* based on religion reminds that the contempt and the violence, the violation of the fundamental human rights and liberties are the origins of the wars and of the great inflictions of the humanity and when they serve as means of foreign interference, in the intern affairs of other states, they attract the abomination

unor grupări separatiste cu concepții pe baze religioase contravine atât normelor interne ale statelor, cât și reglementărilor internaționale. Principala atracție emanată de grupările extremist-religioase este reprezentată de sentimentul apartenenței la o elită, dorința de putere și superioritate pe care percepțiile „biblice” le propagă în mod mesianic.

Declarația Universală a Drepturilor Omului mai prevede și o serie de alte libertăți cum ar fi: libertatea de a practica un cult și de a organiza reuniuni, manifestarea propriei convingeri, deținerea unei instituții caritabile umanitare adecvate, dreptul de a publica și imprima informații religioase, predarea unei religii, solicitarea și primirea unei contribuții financiare, desemnarea unor conducători, respectarea unor zile de odihnă, celebrarea sărbătorilor și ceremoniilor conform propriilor convingeri și menținerea unor legături la nivel național și internațional²².

Astfel, în 1953, Subcomisia de luptă contra măsurilor discriminatorii și a protecției minorităților a înscris pe lista de probleme elaborarea unui studiu privind libertatea religioasă, finalizat în 1959, ce enunță principiile care nu fac obiectul nici unei restricții:

- dreptul liber al unei persoane de a adera sau nu la o religie sau convingere religioasă, conform propriei conștiințe;
- părinții, după caz, tutorii legali, aleg prioritar religia sau convingerea în care copilul lor va fi crescut;
- nimeni nu va suferi o constrângere materială sau morală de natură să aducă atingere libertății de a-și menține sau schimba religia;
- dreptul fiecărei persoane la confesiune, fără discriminări;
- sub rezerva intereselor de ansamblu ale societății, orice persoană este liberă să se conformeze la ceea ce prescrie sau autorizează religia sau convingerea sa, sau de a nu îndeplini acte

between peoples and nations⁴⁴. Thus it is expressed the opinion according to which the freedom of religion or conviction contributes to the accomplishment of the purposes of the world peace, of the social justice, to the friendship between peoples, to the removal of the colonialism practices and of the racial discriminations. The main attraction emanated by the extremist-religious groupings is represented by the feeling of belonging to elite, by the wish of power and superiority propelled in a messianic manner by the “biblical” perceptions.

The Universal Declaration of the Human Rights also stipulates a series of other freedoms such as: the freedom to practice a cult and to organize reunions, the manifestation of the own conviction, owning of a adequate humanitarian charity institution, the right to publish and print religious information, teaching a religion, demanding and receiving a financial contribution, assigning certain leaders, respecting certain days of rest, celebrating the holidays and the ceremonies according to the own convictions and keeping certain connections at the national and international level⁴⁵.

Therefore, in 1953, the Subcommittee of Fight against the Discriminating Measures and of the Minorities Protection registered on the list of problems the elaboration of a study regarding the religious freedom, ended in 1959, enouncing the principles that do not make the object of any restriction:

- The free right of a person to adhere or not to a religious conviction, according to his own consciousness;
- The parents, or depending on the case, the legal guardians choose mainly the religion or the conviction of their child;
- Nobody will suffer a material or moral constraint able to harm the freedom to keep or change their religion;
- Every person’s right to confession, with no discriminations;

incompatibile cu prescripțiile religiei sau convingerile sale.

Libertatea religiei privește, mai întâi, libertatea individului, ceea ce înțelege el prin această libertate, care nu este una absolută. *Există – spunea Nae Ionescu- întotdeauna o limită a putinței mele de alegere, o limită a hotărârilor mele, o limită a libertății mele. (...) Libertatea înseamnă putința de a alege dintre mai multe posibilități. Adică, înainte ca faptul să se fi întâmplat, deci, această putință se exercită numai înainte*"²³.

De fapt, libertatea nu este decât această deschidere ce devine cale pentru om, spre o gândire axiologică, o conștientizare a libertăților sale de a gândi, simți și exprima fenomenul religios. El nu poate face acest lucru decât încadrându-se în tiparele pe care ordinea publică le impune. Chiar dacă, indiferent de împrejurări, omul este liber să rămână stăpân pe gândurile sale, el trebuie să țină seama de "ordinea din afară".

Pentru că omul este o parte mică a societății în care trăiește și la a cărei bunăstare contribuie. Libertățile sale sunt parte a vitalității statului, iar atingerea lor face să slăbească forțele statului. Subliniind această idee, Kant precizează că "*Împiedicarea cetățeanului să-și caute bunăstarea în orice mod crede de cuviință, cu condiția ca acțiunile sale să fie de acord cu libertatea altora, se atinge dinamismul activității generale a țării și prin aceasta, din nou toate puterile țării*"²⁴.

Fiecare dintre cetățeni este liber, dar trebuie să știe că libertatea sa este condiționată de libertatea celor de lângă el. De asemenea, trebuie să știe că, practicând liber o religie sau alta este necesar a se respecta ordinea juridică a statului. Încalcarea acesteia ar pune în pericol ordinea publică, libertatea sa, dar și pe a celorlalți.

Omul există, se proiectează în lume

- Under the reserve of the ensemble interests of the society, any person is free to conform to what his religion or conviction authorizes or prescribes or not to accomplish acts incompatible with the prescriptions of his religion or convictions.

The freedom of the religion regards in the first place the freedom of the individual, what he understands by this freedom that is not absolute. *There always is— say Nae Ionescu- a limit of my power of choice, a limit of my decisions, a limit of my freedom. (...) Freedom means the power to choose between several possibilities. Namely, before the fact occurs, so this power is exerted only before*"⁴⁶.

Actually, freedom is just this opening becoming a way for the human towards an axiological thinking, an awareness of his freedoms to think, to feel and to express the religious phenomenon. He can do this think only by being framed in the standards imposed by the public order. Even if, no matter the circumstances, the man is free to be the master of his thoughts, he must consider "the outside order".

Because the man is a small part of the society where he lives and to whose wealth he contributes. His freedoms are a part of the state vitality and their reaching makes the state forces weaker. By emphasizing this idea, Kant specifies that "*Stopping the citizen to look for his wealth in any way he considers as appropriate, with the condition for his actions to agree with the others' freedom, it is reached the dynamism of the general activity of the country and by this, again in all the powers of the country*"⁴⁷.

Every citizen is free, but they must know that their freedom is conditioned by the freedom of the people next to them. Also, we must know that, by practicing a certain religion in a free way, it is necessary to respect the state juridical order. Its disrespect could endanger the public order,

și se creează continuu prin propriile sale acte. Este libertatea aceea minune care deschide drumul celorlalți spre sufletele noastre? "Libertatea – spunea George W. Bush- nu este un dar al Americii către lume (...), ci libertatea este dată de Dumnezeu!

his freedom, but also the freedom of the others.

The man exists, is projected in the world and is permanently created by his own acts. Is freedom that miracle opening the others' road towards our souls? "Freedom– said George W. Bush- is not America's gift to the world (...), but freedom is given by God!

¹ Ele nu sunt trupul omului, ci sunt privite ca o nouă formă de existență, modificată doar în aspectul său exterior, utilă supraviețuirii și care nu presupune ruperea legăturii cu Dumnezeu. Au asociată și semnificatia unei mortalități biologice (*nekrotos*) după cădere. Asta înseamnă că moartea își face debutul începând din acest moment în lume, fără ca divinitatea să fie implicată în vreun fel. Altfel spus, păcatul singur cauzează moartea. Nu întâmplător, Dumnezeu "este viu" sau "singurul viu" în tradiția iudaică. Creștinismul vine cu o nuanță făcută de însuși Iisus potrivit căreia Dumnezeu este și al "celor vii" - A. E. Mihalache, "Hainele de piele" - metaforă a condiției umane ulterioare căderii – în *Hermeneia - revistă de studii și cercetări hermeneutice*, nr. 2-3, Editura Fundației Academice AXIS, Iași, 2002, pp. 15, 17-19 și nota 18 - <http://philosophy.uaic.ro/>

² *Ibidem*, p. 15.

³ *Ibidem*, p. 17.

⁴ Nietzsche, *Antichristul* 49, Filipeștii de Târg, Prahova, f.a., p. 58. Vezi și, *The Anti-Christ* by Nietzsche, Kessinger Publishing, 2004, p. 43.

⁵ E. Rose, *Nihilismul – o filosofie luciferică*, traducere și postfață de Tatiana Petrache, Carte tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Parinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, Galați, 2004, pp. 166-167; J.-J. Wunenburger, *Sacral*, Traducere, note și studiu introductiv Mihaela Căluț, Postfață de Aurel Codoban, Cluj-Napoca, 2000, pp. 102-103, 117-118.

⁶ Despre manifestarea persoanei este privită de teologii răsăriteni ca o modalitate de a se revela altor persoane prin iubire vezi la D. Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Carte tipărită prin străduința și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, Craiova, 1987, p. 113.

⁷ A. Niculcea, *Hristologiile eretice*, Editura Arhetip, București, 2002; GAG Stroumsa, *Another Seed: Studies in Gnostic Mythology*, Leiden, E.J. Brill, 1984, pp. 17-19.

⁸ I. Bădescu, *Cultura nihilismului* - <http://cis01.central.ucv.ro/revistadesociologie/files/rus2006.pdf>.

⁹ <http://www.cultural.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/globalizare%20si%20identitate%20nationala/globalizare%20si%20identitate%20nationala.pdf>

¹⁰ *Ibidem*; J.-J. Wunenburger, *Sacral*, trad. rom. de Mihaela Căluț, Postfață de Aurel Codoban, Cluj – Napoca, 2000, pp. 113, 116, 117 – 11; IPS Bartolomeu Anania, *Ce ne oferă Europa ?* - <http://www.bisericasfantatreime.com/IPSanania-europa.html>

¹¹ I. Bădescu, *Cultura nihilismului* - <http://cis01.central.ucv.ro/revistadesociologie/files/rus2006.pdf>.

¹² *Ibidem*.

¹³ Corina Braga, *Carlos Castaneda si starile alterate de constiinta* - <http://www.phantasma.ro/caiete/caiete/caiete8/02.html>

¹⁴ www.see-educoop.net/education_in/pdf/religija-javna-sola-slo-rmn-t07.pdf; Vezi și J. Boussinesq, *La laïcité française*, Seuil, Paris 1994, pp. 128, 135-136; A. Boyer, *Le droit des religions en France*, Presses Universitaires de France, Paris 1993, p. 155; P. R. Hobson, J. S. Edwards, *Religious Education in a Pluralist Society*, Woburn Press, London 1999, p. 142. C. Buonaiuti, *Chiese e Stati, La Nuova Italia Scientifica*, Roma, 1994, p. 86.

¹⁵ S. Pitic Tran, *Religia, sursă de conflict sau factor de stabilitate?*, în volumul Biserica Ortodoxă în Uniunea Europeană: contribuții necesare la securitatea și stabilitatea europeană, (coordonatori Adrian Gabor și Radu Petre Mureșan), București, 2006, p. 244.

¹⁶ V. Buță, *Modernitate și tradiție privind aspectele culturale ale extinderii europene*, în volumul Biserica Ortodoxă în Uniunea Europeană. Contribuții necesare la securitatea și stabilitatea europeană coordonatori: Pr. prof. dr. Adrian Gabor Asist. dr. Radu Petre Mureșan Editura Universității din București, 2006, p.17.

¹⁷ *Ibidem*, p. 16.

¹⁸ *Ibidem*, p. 20.

¹⁹ Despre cele două aspecte importante ale domeniului religios, *libertatea omului de a crede și dreptul de a-și exterioriza credința*, ambele garantate de legislația internațională, vezi - Adina – Dumitrița Ursu, *Libertatea de religie – libertate interioară și libertate exterioară*, în *Themis*, nr. 3, 2005, pp. 57-58.

²⁰ Rezoluția nr. 3069/XXVIII pentru eliminarea tuturor formelor de intoleranță și discriminare fondate pe religie din 30 nov. 1973 – paragraf 3 –Preambul.

²¹ *Ibidem*, paragraful 6 – Preambul.

²² *Ibidem*, art. 6.

²³ N.Ionescu, *Tratat de metafizică*- Editura Roza Vânturilor, București, 1999, p.140.

²⁴ I.Kant, *Idee d'une histoire universelle du point de vue cosmopolitique*- Paris, 1988, p. 23.

²⁵ They are not the man's body, but they are seen as new type of existence changed only in its outside aspect, useful to the survival and that does not suppose the breaking of the relation with God. They are also associated to the signification of a biological mortality (*nekrotes*) after the fall. This means that death makes its entrance in the world since this moment, without involving the divinity. In other words, the sin itself causes death. Not accidentally, God "is alive" or "the only one alive in the Jewish tradition. Christianity brings a shade made by Jesus Himself according to which God also belong to the "alive ones" - A. E. Mihalache, "Clothes of Animal Skins" – a metaphor of the human condition subsequent to the fall – in [Hermeneia – magazine of hermeneutic studies and researches, no. 2-3](#). Academic Foundation AXIS Press, Iași, 2002, pp. 15, 17-19 and note 18 - <http://philosophy.uaic.ro/>

²⁶ *Ibidem*, p. 15.

²⁷ *Ibidem*, p. 17.

²⁸ Nietzsche, *The Antichrist* 49, Filipeștii de Târg, Prahova, f.a., p. 58. See also, *The Anti-Christ* by Nietzsche, Kessinger Publishing, 2004, p. 43.

²⁹ E. Rose, *Nihilism – a Luciferic philosophy*, translation and afterword by Tatiana Petrache, A book published with the blessing of the Right Reverend Galaction, the Bishop of Alexandria and Teleorman, Galați, 2004, pp. 166-167; J.-J. Wunenburger, *Sacredness*, Translation, notes and introductory study by Mihaela Căluț, Afterword by Aurel Codoban, Cluj-Napoca, 2000, pp. 102-103, 117-118.

³⁰ About the fact that the person's manifestation is regarded by the Eastern theologians as a way of revealing to the other persons by means of love, see at D. Stăniloae, *The Immortal Face of God*, A book published by means of the efforts and with the blessing of the Right Reverend Nestor Vornicescu, PhD, Oltenia's Metropolitan, Craiova, 1987, p. 113.

³¹ A. Niculcea, *Heretical Christologies*, Arhetip Press, Bucharest, 2002; GAG Stroumsa, [Another Seed: Studies in Gnostic Mythology](#), Leiden, E.J. Brill,1984, pp. 17-19.

³² I. Bădescu, *Culture of Nihilism* - <http://cis01.central.ucv.ro/revistadesociologie/files/rus2006.pdf>.

³³ <http://www.c-cultural.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/globalizare%20si%20identitate%20nationala/globalizare%20si%20identitate%20nationala.pdf>

³⁴ *Ibidem*; J.-J. Wurnenburger, *Sacredness*, Romanian translation by Mihaela Căluț, Afterword by Aurel Codoban, Cluj – Napoca, 2000, pp. 113, 116, 117 – 11; IPS Bartolomeu Anania, *What does Europe offer us?*- <http://www.bisericasfantatreime.com/IPSAnania-europa.html>

³⁵ I. Bădescu, *Culture of Nihilism* - <http://cis01.central.ucv.ro/revistadesociologie/files/rus2006.pdf>.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Corina Braga, *Carlos Castaneda and the statuses altered by consciousness* - <http://www.phantasma.ro/caiete/caiete/caiete8/02.html>

³⁸ www.see-educoop.net/education_in/pdf/religija-javna-sola-slo-rmn-t07.pdf; See also J. Boussinesq, *La laïcité française*, Seuil, Paris 1994, pp. 128, 135-136; A. Boyer, *Le droit des religions en France*, Presses Universitaires de France, Paris 1993, p. 155; P. R.Hobson, J. S. Edwards, *Religious Education in a Pluralist Society*, Woburn Press, London 1999, p. 142. C.Buonaiuti, *Chiese e Stati, La Nuova Italia Scientifica*, Roma, 1994, p. 86.

³⁹ S. Pitic Tran, *Religion, a conflict source or a stability factor?*, in the volume *Orthodox Church in the European Union: contributions necessary to the European security and stability*, (coordinators Adrian Gabor and Radu Petre Mureșan), Bucharest, 2006, p. 244.

⁴⁰ V. Buță, *Modernity and Tradition regarding the Cultural Aspects of the European Extension*, in the volume *Orthodox Church in the European Union*. Contributions necessary to the European security and stability. Coordinators: Professor Adrian Gabor, PhD, Assistant Radu Petre Mureșan, PhD, Bucharest University Press, 2006, p.17.

⁴¹ *Ibidem*, p. 16.

⁴² *Ibidem*, p. 20.

⁴³ Regarding the two important aspects of the religious field, *the human's freedom to believe and the right to exteriorize his faith*, both of them being guaranteed by the international legislation, see - Adina – Dumitrița Ursu, *Freedom of religion – inside freedom and outside freedom*, in *Themis*, no. 3, 2005, pp. 57-58.

⁴⁴ Resolution no. 3069/XXVIII for removing all the types of intolerance and discrimination based on religion since November, 30th 1973 – paragraph 3–Preambul.

⁴⁵ *Ibidem*, art. 6.

⁴⁶ N.Ionescu, *Metaphysics Treaty* - Roza Vânturilor Press, Bucharest, 1999, p.140.

⁴⁷ I.Kant, *Idee d'une histoire universelle du point de vue cosmopolitique*- Paris, 1988, p. 23.